

COMPENDIUM
INSTITUTIONUM
D. JUSTINIANI
IMPERATORIS
LIBER IV.

TITULUS I.

De obligationibus, quæ ex delicto nascuntur.

1767 **D**elictum in genere est libera, & exterius sensibilis transgressio legis Divinæ, vel humanæ. Ita Gletle Tom. I. Jurisp. terrib. p. 1. cap. un. §. 1. Ratio est: quia in sensu Juris delictum consideratur, aut ad effectum restitutionis, in foro externo faciendæ, aut ad poenam temporalem infligendam. Unde

1768 Sequitur 1. Incautam bombardæ explosionem, quâ homo occisus est, habere rationem delicti Juridici; Franz. h. t. p. 1. §. 4. n. 6. Ratio est: quia hæc cædes explosenti est indirectè

voluntaria, cum explosio, ex qua ipsa est secuta, directè sit intenta.

Sequitur 2. Cogitationes in 1769 sola mentis operatione subsistentes, in foro externo nullam poenam mereri. L. 18. ff. de poenis. Boehm. de delict. privat. n. 2. Ratio: quia hæc regulariter neque privatum neque publicum lædunt.

Dixi: In sola mentis operatio 1770 ne subsistentes: nam conatus, in actum externum deductus, atque ad delinquendum directus, ab omni poena liber non est. laud. Boehm. n. 3. Ratio: quia

talis conatus est sensibilis legis transgressio.

1771 Sequitur 3. Actus quosdam malos esse intrinsecè sed radicaliter, hoc est: exigere ab Autore naturæ DEO T. O. M. prohiberi. v. g. omnia delicta contra præcepta Decalogi (excepto præcepto de Sabbatho sanctificando) at formaliter malos esse non aliter, quam per relationem ad legem prohibentem. Franz. loc. cit. n.

1772 Delictum 1. abicit in verum, quod ex præresi delinquentis committitur, Boehm. loc. cit. n. 14. aut prout explicat Franz. loc. cit. n. 9. stante aut directâ, intentione alterum lædendi, aut viâ damno non sufficienter præclusâ, & delictum quasi tale, seu factum, ob quod Jura cuidam culpam impurant.

1773 Delictum 2. dividitur in publicum, & privatum, illud est, quo Resp. principaliter læditur, v. g. homicidium, hoc, quod interesse privatum tantum offendit, v. g. injuria. Lauterb. ad ff. de privat. delict. §. 9. Delicti privati quatuor sunt species, furtum, rapina, damnum injuriâ datum, & injuria.

Prima itaque species delictorum privatorum est furtum, seu delictum privatum, quores aliena, invito domino, lucri causâ fraudulenter contrectatur. Ita Lauterb. ad ff. de furtis, §. 3.

Unde Colligis 1. Furtum 1775 apud Romanos esse delictum privatum, quia censebatur tantum privatum interesse lædere, at hodie est publicum Brunnem. proc. Inquisit. cap. 9. n. 28. Ratio est: quia pro ratione quantitatis hodie furto pœna publica laquei est præfinita.

Colligis 2. Per rem alienam 1776 quoque intelligi jus quodcumque alteri competens Boehm. loc. cit. n. 8. Ratio est: quia etiam hoc casu furti essentia concurrat.

Colligis 3. Furtum non fieri 1777 domino consentiente, hoc est: sciente, & sponte patiente, Boehm. ad ff. de furt. n. 10. Ratio est: quia eo casu dolus, ad furtum necessarius, abesse videtur.

Colligis 4. Furtum non com- 1778 mitti ab eo, qui injuriæ causâ januam effregit, ita ut inde res aliquæ ablatae sint, Franz. b. t. p. 2. n. 7. Ratio: quia hoc factum

Etum positum non est lucri faciendi gratiâ.

1779 Colligis 5. Furtum non patrat constitutus in extrema necessitate. Ratio est: quia in tali non est fraus, neque dolus, cum propriæ & extremæ necessitati intendat subvenire

1780 Furtum dispescitur 1. In manifestum, & non manifestum, prius est, *in quo fur cum re furtiva deprehensus est, antequam ad locum, pro itinere illius diei destinatum, pervenerit, seu welcher auf frischer tacht ergriffen* Lauterb. ad ff. de furt. §. 7. Posterius est, *in quo fur prius non est inclamatus, vel diffamatus, aut deprehensus* Lauterb. loc. cit. §. 9.

1781 Poena furti manifesti est poena quadrupli, at non manifesti est dupli. §. 5. *Inst. b. t. Boehm. ad ff. de furt. n. 13.* Ratio est fore: quia Joci Romani crediderunt majorem turis manifesti audaciam graviori poenæ esse subjiciendam. Ubi

1782 Petes: in quo stet poena dupli, & quadrupli; Resp. 1. Si verò domino res sit ablata, geminandum, hoc est: duplicandum aut quadruplicandum est

verum rei ablatae pretium. *Brunnem. ad L. 74 ff. de furt.* Ratio est: quia vero domino verum rei pretium abest. *Vid. §. 19 de actionibus.*

Resp. 2. Si bonæ fidei possessoris res sit ablata, duplicandum vel quadruplicandum est interesse. *Brunnem. loc. cit.* Ratio est: quia bonæ fidei possessori tantum solum abest, quanti ejus interest. Ubi

Notandum est, hanc poenam hodie eo casu cessare, quo poena capitalis locum habet. Ratio est: quia pro eodem delicto duplex poena infligi nequit. Non obstante *Ord. Crim. Carol.* præcipiente, observari differentiam inter furtum manifestum & non manifestum, quia intelligenda est in casu, ubi poena capitalis non habet locum.

Furtum juxta *Constit. Crim. Carol.* dividitur 2. in simplex, & qualificatum. Hoc dicitur, quod fit *periculoso modo*, hoc est: admotione scalarum, effractione &c. Illud est, quod nullum adjunctum habet periculum. *Boehm. de furt. §. 15.*

Furti qualificati poena *reg. Carol.* *Const. Crim. Carol.*

Carol. art. 159. Ratio est: quia tale furtum præter directam furandi intentionem quoque continet periculum damni, resistenti inferendi.

1787 *Furtum simplex est vel Parvum*, quod est infra quinque florenos, seu ducatos Hungaricos, vel *Magnum*, quod quinque florenos, hoc est: ducatos excedit. Vid. *art. 157. Ord. Crim. Carol.*

COROLLARIA

De furto.

1788 *Imum*: Furtum parvum, si primum sit, poenâ extraordinariâ cum distinctione inter furtum manifestum, & non manifestum punitur. Ratio est: quia *art. 157. Ord. Crim. Carol.* hanc poenam repetit. Jam autem regula est: poenâ juris Romani per constitutiones Imperii repetita hodie vigent.

1789 *adum*: Furtum parvum alterâ vice commissum iridem poenâ extraordinariâ, *art. Ord. Crim. 161.* & tertiâ vice repetitum poenâ laquei punitur. *art. 162.* Ratio stat in furis incorrigibilitate, *Boehm. loc. cit.*

1790 *3tium*: Furti manifesti à persona viliori commissi poena est fustigatio cum perpetua relegatione; at commissi ab eo, in quo est spes emandationis, est quadruplum. *art. 158. Vid. Boehm. loc. cit.* Ratio quia etiam hoc casu poena juris Romani est repetita.

1791 *4tium*: Poena furti magni variat pro varietate circumstantiarum, ut quandoque corporalis tantum, quandoque etiam sit ultimi supplicii. *Boehm. loc. cit. §. 18.* Ratio est: non quasi inter vitam hominis, & summam furti magni foret proportio, sed quod ob læsionem tranquillitatis publicæ & communis salutis vita hominis sit potestatibus subiecta.

1792 *5tium*: Furtum magnum domesticum regulariter poenâ ordinariâ laquei plectitur. *Lauterb. in Colleg. theoret. pract. de furt. §. 11.* Ratio est: quia hoc furtum ob fidem datam alio quocunque in suo genere est gravius.

* * *

TITULUS II.

COROLLARIA

De vi bonorum raptorum.

De rapina.

1793 Altera species delicti privati est rapina, seu *delictum privatum*, quo res mobilis aliena dolo malo per vim contrectatur lucri faciendi gratiâ. Videatur *Lauterb. de vi bon. rapt. §. 1.* addatur *Boehm. eod. §. 1.* Unde

1794 Deducitur 1. Rapinam privatum esse delictum, eo respectu, quatenus læsus iudicio civili privatum suum interesse, & quod ejus patrimonio abest, persequitur, licet violentia, quatenus per illam status publicus læditur, in delictum publicum incidat. vid. *Tit. 6. lib. 48. Pandect. Lauterb. vi bon. rapt. §. 2.*

1795 Deducitur 2. Rapinam 1. differre à *furto qualificato*, quod violentia hinc personæ, ibi magis rei inferatur. 2. à *manifesto*, utpote in quo fur ex accidenti deprehenditur, 3. à *spolio*, quod dejectionem ex possessione denotat. *Boehm. de vi bon. rapt. §. 3.*

* * *

immum: Hodie in grassatores, 1796 seu raptores publicos pœna capitalis est constituta. *Ord. Crim. art. 126.* licet res vel minima ablata sit. Ratio: quod per hos securitas publica æquè lædatur. *Carpz. pr. Crim. p. 2. q. 90 n. 55.*

zdum: Controversia est in. 1797 ter Doctores: utrum pœna quadrupli rapinæ præstituta hodie adhuc obrineat? quam ego ita resolvo, ut quidem dominus rem suam contra raptorem possit persequi, non tamen quadruplum petere, tum quia hæc pœna in constitutionibus Imperii non est repetita, tum ne raptor capitaliter puniendus duplici pœnâ afficiatur.

TITULUS III.

De lege Aquilia.

Tertia species delicti privati 1798 est *damnum injuriâ datum*, seu *delictum privatum*, quo *damnum cum facientis injuriâ per injurio-*

Y y

jurio-

juriosam rei corruptionem datur.
Lauterb. in Colleg. theoret. pract.
ad L. Aquil. §. 2. Unde

1799 Patet 1. Damnum injuriâ datum esse delictum privatum. Ratio est: quia datur non jure, seu contra Jus, id est: dolo, aut culpâ §. 2. & 3. h. t. Ubi

1800 Quæres: an damnum minima negligentia (vel culpâ levissimæ, uti appellant) datum quoque sit damnum injuriâ, sive ad præsentem effectum delictum privatum? Resp affirmativè per L. 44. ff. h. t. Vid. Coccejus in Jure controv. ad L. Aquil. q. 3. Ratio est: quia hic rigor juris Naturalis non est remissus, per consequens damnificans agit non jure, seu contra jus Naturale, ergò delictum committit.

1801 Ampliatur responsio: ut impræsentiarum minima omissionis culpa, ut vocant, sufficiat. L. 27. §. 9. ff. h. t. Coccejus loc. cit. q. 5. Ratio est: quia, cum hic rigor juris Naturæ non sit remissus, obligatio stat nihil omittendi.

1802 Patet 2. Damnum pecuniarium requiri, ut hoc delictum dicatur commissum. §. 1. 9 & 13. Inst. h. t. Lauterb. eod. §. 7. Ra-

tio est: quia ex hoc delicto agitur ad persequendum id, quod patrimonio nostro vel verè, vel etiam Juris interpretatione, abest.

Patet 3. Ad hoc delictum non 1803 præcisè requiri dolum, neque latam culpam, sed quoque minimam negligentiam sufficere, juxta superius dicta. Ratio: quia hæc etiam negligentia contra juris Naturalis rigorem, à jure Civili non remissum, impingit.

Patet 4. Delictum hoc def. 1804 cendere ex injuriosa rei corruptione, v g. ustione, fractione, scissione &c. §. 13. Inst. h. t. Lauterb. ad L. Aquil. §. 15. Ratio est: quia si citra corruptionem damnum illarum sit, alia confurgit delicti species, v g. ob contrectationem *furtum*, ob violentiam *rapina* &c.

Lex Aquilia tria dicitur ha- 1805 buisse capita, secundum non extat. Primo cavetur, ut servo alieno, aut quadrupede, quæ gregatim pasci solet, damnificatâ, præstetur id, quanti plurimi res valuit integro illo anno retrò. pr. & §. 9. Inst. h. t.

Tertio capite disponitur, ut 1806 damnum rebus, quæ pecudum

nume-

numero non continentur, illatum refundatur domino, quanti plurimi res illæ valuerunt intra triginta dies proximos. §. 13. & 14. *Inst. h. t.* Ubi

1807 Petes 1. Quanam inter 1805. & 1806. sit ratio differentiæ? Resp. quia plebs autrix legis Aquiliæ forè censuit gravius esse damnum quadrupedi, quæ gregatim pasci solet, utpote ad quotidianam sustentationem magis necessariæ, illatum, ac damnum rebus, quæ hoc numero non continentur, datum

1808 Petes 2. An hæc differentia adhuc hodie obtineat? Resp. negativè, sed sit hodie æstimatio secundum statum præsentis temporis. *Strick. in U. M. ad L. Aquil. §. 2.* Ratio est: quia, cum per hoc delictum damnificatio non absit nisi æstimatio præsens, damnificans videtur defungi eandem refundendo.

COROLLARIA.

De lege Aquilia.

1809 *immum*: Damnum cujus reflexio ex contractu vel quasi peti

nequit, ex lege Aquilia adhuc est refundendum. *L. 5. §. fin. ff. h. t.* Vid Coccejus in *Jure contror. eod. q. 4.* Ratio est: quia alterum ex contractu, & factio licito, alterum ex factio illicito proficiscitur, adeoque diversos habent fontes. Ubi

Petes: Quid interest, an de 1810 positarius v. g. ex lege contractus, an lege Aquiliæ, ad damni culpâ levissimâ dati, refusionem teneatur? Resp. quod obligatio ex contractu ad hæredes transeat, obligatio autem ex lege Aquilia non. §. 9. *Inst. h. t.*

2dum: Damnum datum cor- 1811 pore in corpus (v. g. pecore alieno manu occiso) ex verbis legis Aquiliæ directè, datum autem non corpore in corpus (v. g. pecore per alterius agitationem rupto) ex mente legis utiliter, & non corpore in non corpus v. g. servo vincto ex misericordia soluto) ob æquitatem Prætoriam in factum repetitur. At

Quæres: Utrum hæc diffe- 1812 rentia adhuc hodie perduret? Resp. cum *Strick. in U. M. h. t. §. 6.* nullam superesse. Ratio est: quia cum in hodierno foro sufficiat exprimere damnum

injuriâ datum esse, nihil videtur interesse, utro ex his fontibus quis agat.

1813 *3tium*: Hodie damni reparationem, ex hoc fonte descendente, non esse pœnam. *Strick. in U. M. h. t. §. 4.* Ex ratione, quòd hodie solummodò damnum prætens sit reficiendum, non quanti plurimi res aut infra annum proximum retrò, neque quanti infra triginta dies proximos valuit. Sed

1814 *Dicis*: An ergo damni reparatio hodie incumbat hæredibus? Ego cum *Carpz. p. 4. const. 12. def. 9. n. 6.* contra alios Resp. negativè. Ratio est: quia obligatio hæc adhuc hodie descendit ex delicto privato, seu ex eo, quòd damnificans contra rigorem juris Naturæ operetur. Non obstat *§. 9. Inst. h. t.* ibi: *quæ transitura fuisset, si ultra damnum nunquam lis æstimaretur*; quia hæc ratio est inadæquata pœnalitatis.

1815 *4tium*: Ufu fori obrinet, ut qui alterum vulneravit, non tantùm ad expensas medicorum, & mercedem operarum teneatur, sed etiam in certam summam pro compensatione

doloris-condemnetur. *Strick. in U. M. h. t. §. 10.* Ratio est: quia ob hæc omnia augetur læsi damnum.

TITULUS IV.

De injuriis.

Quarta species privati delicti 1816 est injuria, seu *dolosa fama & existimationis alienæ læsio, re, aut verbis, facta.* Ita ferè *Franz. h. t. n. 3.* Ratio est: quia injuria fundatur in superbia injuriantis, contemptu injurati, & hinc læsione socialitatis humanæ. *Boehm. ad ff. de injur. §. 1.* Ex quo

Fluit 1. Ad injuriam esse ne- 1817 cessarium. Imò dolum verum, id est: expressum vel tacitum animum contemnendi. *Boehm. eod. §. 9.* Ratio: quia injuria est verum delictum, etiam quo ad substantiam, quod sine vero dolo non admittitur. Ubi

Notandum: Stantibus ver- 1818 bis, aut factis, de sui natura contemptum alterius inferentibus, animus dolosus injuriandi præsumitur *Mev. p. 5. decis. 390.* Ratio est: quia verba & facta sunt animi index, per consequens

quens hic ex illis est dijudican-
dus.

1819 Exceptio est: ubi verba aut
facta alium haberent, ac con-
temptus finem, v. g. defensio-
nis, correctionis &c. *Carpz pr.*
Crimin. q. 97. Ratio: quia in
his circumstantiis præsumptio
animi contemnendi per alias
fortiores excluditur. Ubi

1820 Petes 1. Quid si circumstan-
tiæ sint dubiæ v. g. si famulus
confamulum apud herum furti
accusaverit &c. an pro animo
injuriandi, an contra illum erit
pronuntiandum? Resp. cum
Carpz. loc. cit. n. 7. § 8. erit lo-
cus juramento expurgationis,
per reum conventum præstan-
do. Ratio est: ut medium sit
hoc dubium resolvendi.

1821 Petes 2. An veritas convitii
præsumptionem animi injurian-
di excludat? Resp. cum *Gail. 2.*
observ. 99. negativè. Consentit
Harprecht. ad §. 1. Inst. h. t. n.
166. Ratio est: quia veritas de
se non impedit, quo minùs quis
alium contemnat.

1822 Petes 3. An protestatio: *salvo*
tuo honore, injuriantem salvet?
Resp. cum *Berlich concl. 59. n.*
48. negativè. Ratio: quia pro-

testatio actui contraria nihil re-
levat, qualis est substrata.

Fluit 2. Ad injuriam requiri 1823
2dò contemptum, hoc est:
verbum vel factum, quod ex
communi hominum opinione
contemptum parit. *Boehm. ad ff.*
h. t. §. 2. Ratio est: quia injuria
consistit in afflictione animi, qua-
lis finè contemptu impræsentia-
rum non est. Unde

Notat *Muller. ad Struv. Exer. 1824*
cit. 48. tb. 57. lit. G in libello
injuriatum exprimandum esse,
actorem ad dolorosum animum
injuriam sumpsisse, sive daß
Kläger die ihm zugefügte
Schmach gleich zu schmerzhaft-
em Gemüt gezogen habe &c.
At

Quares: An ergo doloris 1825
non capacibus v. g. furiosis,
impueribus &c. injuria non
possit inferri? Resp. cum *Muller.*
loc. cit. posse, Ratio est: quia
in eo casu dolorem sentiunt,
quos illi contingunt.

Fluit 3. Ad injuriam requiri 1826
3tiò, ut quis invitus contemp-
tum patiatur. *Boehm. h. t. §. 14.*
Ratio est: quia volens dolorem,
quem dicit se sensisse, non vi-
detur

detur sentire. *Cap. Scienti 10. de R. 7. in 6.*

- 1827 Fluit 4. Injuriam aliam esse *realem*, aliam *verbalem*. Illa est, quæ facta aliquo ad probri & turpitudinis notam comparato, committitur. Vid. *Struv. Exerc. 48. th. 34.* Hæc est, quæ fit verbis, vel ore prolatis, vel scriptis. *Idem Struv. loc. cit.* ubi
- 1828 Observandum est: Injuriam verbis illatam dici in specie *convitium*, commissam autem in scriptis *vel esse scriptam*, quâ quis per scriptum contemnitur, *vel esse famosum libellum*, quo certum famosum crimen, graviori poenâ dignum, alicui imputatur. *Boehm. h. t. §. 5. & 6.* Ubi

1829 Dubium est. 1. An verba: *tu menturis*: involvant injuriam? Resp. affirmativè cum *Lauterb. ad ff. h. t. §. 11.* Ratio est: quia contemptum irrogat apud viros graves, si quis mendacii incusetur.

1830 Dubium est. 2. Utrùm si persona honorabilis tuissetur, eidem injuria inferatur? Resp. De Moribus affirmativè. Ita *Lauterb. loc. cit.* Ratio est: quia hoc alloquendi modo persona honorabilis videtur contemni.

Injuria cessat Imò: Remissio- 1832
ne aut tacità, ex-familiari conversatione concludendâ, aut expressâ, putâ per pactum aut transactionem. *Struv. Exerc. 48. th. 64.* Ratio: quia juri quæsito renuntiaripotest.

2dò: Diffimulatione, si in- 1832
juriatus injuriam non statim revocet ad dolorosum animum, v. g. subridendo. *Muller ad Struv. loc. cit. lit. B.* Ratio: quia talis contemni non videtur.

3tiò: Retorsione, seu legiti- 1833
mâ injuriæ verbalis in ipsammet injuriantem factâ propulsatione, honoris tuendi gratiâ, incontinenti, propriâ auctoritate factâ. *Franz. h. t. n. 65.* Ubi

Nota: Retorsionem debere 1834
fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ. Ratio est: quia est species naturalis & necessaria defensionis. Vid. *Franz. n. 73.*

4tò: Tollitur injuria regula- 1835
riter lapsu temporis à lege præfiniti, v. g. anno. De quo infra.

* * *

COROL.

COROLLARIA

De injuriis.

- 1836 *1mum*: Hodie injuriam ab actore in libello taxari vel cum relatione ad damnum v. g. fläzger wolle aus dem seinigen lieber 1000. Dhr. verlihren, als solche schmach auf sich ersitzen lassen, vel absolutè, v. g. fläzger schätze die Injurie 1000. Dhr. Gail. 1. obs. 65. n. 2. Ratio est: ut moderatio judicis possit subintrare.
- 1837 *2dum*: Injuriam non esse, si quis jocosâ persuasione alium primâ Aprilis decipiat, sive einen in den April schicken, nisi personæ sint, quibus specialis reverentia, aut præminentia debetur. Strick. vol. 3. disp. de persuas. cap. 2. n. 171. & seqq.
- 1838 *3tium*: Exceptione retorsionis se tueri nequitis, qui injurianti aliud planè crimen objicit. Gail. 2. obs. 100 Ratio est: quia cum retorsio sit remedium defensionis naturalis, servari debet modus.
- 1839 *4tum*: Injuria verbalis reali non rectè retorquetur ex ratio-

ne data. Struv. de vind. privat. cap. 10. aphor. 10. unde usus loquendi Germanicus: auf ein lügen gehöret eine maultasch, Juri non est conformis.

TITULUS V.

De obligationibus, quæ quasi ex delicto nascuntur.

Sequitur quasi delictum, seu ¹⁸⁴⁰ quasi transgressio legis ex damno per alios dato à lege notata. Est enim aliqua legis per alios posita transgressio, quam lex nobis imputat ad culpam, quod quantum pertinet ad præsentem inspectionem quatuor fit modis: 1mò per imperitiam Judicis. 2dò per effusionem, vel dejectionem. 3tò per suspensionem aut positionem. 4tò denique per receptionem.

PRINCIPIUM

De imperitia Judicis.

Prima species quasi delicti est ¹⁸⁴¹ Judicis imprudentia, seu quasi transgressio legis in judicando commissa. Ratio est: quia, cum Judex

Judex invitus ad officium subeundum compellatur, imprudencia eorum, quorum consilio usus, à communi legum tramite, receptave consuetudine aberrat, eidem solum veluti quasi culpa imputatur. Vid. *Manz. ad Inst. h. t. pr. n. 7.* Unde

1842 Sequitur 1. Judicem dolo malo, & ex proposito malè judicantem teneri ex vero delicto. *Manz. loc. cit. n. 11.* Ratio est: quia dolus semper est delictum.

1843 Petes: Quid intersit, utrum Judex ex vero, an ex quasi delicto teneatur? Resp. cum *Manz. loc. cit.* Primo casu litem ita facit suam, ut præstet veram illius æstimationem, hoc est: tantum parti laesæ solvat, quantum eidem iniquâ suâ sententiâ ademit, altero autem casu litem facit suam, ut in tantum teneatur, quantum alteri Judici æquum videbitur.

1844 Sequitur 2. Judicem in lege facili errantem gravius puniri, quam si erret in lege difficili. Ratio: quia poena pro rerum qualitate est æstimanda.

* * *

COROLLARIA

De imperitia Judicis.

Hodie Judicem litem regula-¹⁸⁴⁵ riter non facere suam, sustinet *Grænw. Inst. h. n. 1.* aliis contradicentibus, & intelligentibus sententiam *Grænw.* de moribus Galliae, ubi officia dicunt esse venalia, & hinc concludunt: in Imperio actionem hanc non esse abrogatam, sed tantum non frequentari. Vid. *Franz. h. n. 12.*

§. I.

De dejectione vel effusione ex coenaculo.

Altera species quasi delicti est¹⁸⁴⁶ effusio, vel dejectio ex coenaculo facta, seu quasi transgressio legis ab inhabitante, per damnosam effusionem vel dejectionem à domesticis in publicum factam, commissa. Ratio est: quia lex securitatis publicæ conservandæ causâ hic inhabitanti quasi culpam imputat, licet ipse per factum proprium nullam commiserit. Unde

Colli-

1847 Colligitur 1. Quod si plures *quasi delicti* esse semper duplum. *Lauterb. eod. §. 8.* de jure Romano applicandum parti lætæ. *Idem Lauterb. §. 9.* Ratio est: tum ut prospiciatur securitati publicæ, tum quia actio est popularis.

1848 Colligitur 2. Hoc quasi delictum non committi, si præciserit monitio. *Boehm. eod. §. 4.* Ratio est: quia eo casu damnificatus damnum propriâ culpâ sentit, quod sentire non intelligitur.

1849 Colligitur 3. Si duo, vel plures in eadem domo habitant, sed distinctis & separatis cubiculis, actio in eum solum datur, qui eam partem inhabitaverit, unde dejectum aut effusum est.

1850 Colligitur 4. Si non alterius, sed ipsius inhabitantis culpâ ex coenaculo aliquid deiceretur, inhabitans verè delinqueret, & ex delicto, ex lege Aquilia, teneretur.

1851 Colligitur 5. Actio in factum Prætoria contra habitatorem datur, non contra dominum ædium, aut hospitem.

1852 Colligitur 6. Pœnam hujus

Hodie simplum damni refunditur, & pœna v. g. in casu liberi hominis occisi, non amplius est 50. Aureorum, neque actori, sed quâ arbitraria Fisco applicatur. *Coccejus injure Controv. h. t. q. 5.* Ratio est: quia hodie pœnæ privatæ cessant. *Strick. U. M. h. §. 2.*

Verf. cui similis &c.

De positione aut suspensione periculosa.

Tertia species quasi delicti est ¹⁸⁵⁴ positio aut suspensio periculosa, quasi transgressio legis, ab eo commissa, qui aliquid in publico ponit, aut suspendit, quo trans-euntibus facile noceri posset. Ratio est: quia ob securitatem via-

rum publicarum ponenti vel suspendenti *quasi culpa* imputatur, licet nondum nocitum sit. Rationem rationis dat *Manz. h. n. 24.* quia non ob damnum, sed creatum prætereuntibus periculum ponens mulctatur. Ubi

1855 Notandum est: Pœnam esse 10. Aureorum, hodie tamen arbitrariam, Fisco applicandam *juxta dicta ad §. 1.*

COROLLARIA

Depositione aut suspensione periculosa.

1856 1um: Differentia inter dejectum & positum est, quod de dejecto quis teneatur, si nocuerit, de posito licet nondum, si noceri possit.

1857 2^{dum}: Contra ponentem ita, ut nocere nequeat prætereuntibus, nulla datur actio.

1858 3^{tium}: Si liber homo ex dejecto occisus est, pœna est ex jure Romano quinquaginta aureorum, si tantum nocitum sit, arbitraria.

§. II.

De filiof. quasi delinquente.

1859 Conclusio: Filiof. separatim

habitante, & quasi delinquente, nulla patri quasi culpa imputatur. Ratio est: quia sicuti verum delictum filiof. patri non nocet, ita nec quasi delictum.

COROLLARIA

De filiof. quasi delinquente.

1um: Filiof. separatim habitante, & quasi delinquente, contra patrem nequidem datur actio de peculio, utpote venientantum ex contractu. 1860

2^{dum}: Filiof. per imperi 1861 tiam malè judicante, pater non tenerur, filius tamen in tantum, quantum est in peculio.

§. fin.

De damno in navi, caupona, vel stabulo dato.

Quarta species quasi delicti 1862 est damnum in navi, caupona, vel stabulo datum, seu *quasi transgressio legis, ab exercitore navis, cauponæ, vel stabuli, ob damnum culpâ domesticorum in navi &c. rebus illaris & receptis datum, commissâ.* Ratio est: quia

quia utilitatis publicæ causâ his personis culpa per domesticos admittitur imputatur. Ex quo

1863 Patet 1. Damnum datum ab iis, quorum operâ nauta, caupo, vel stabularius utitur, illi imputari ut quasi delictum. *Boehm. Nautæ Caupon. Stab. § 9.* Ratio stat in securitate publica rebus viatorum præstanda. Unde

1864 Patet 2. Culpam viatorum ut quasi delictum non redundare in exercitorem. Ratio est: quia horum, utpote quos nequit repellere, malas qualitates nec scire potest, nec tenetur. *Manz. ad §. fin. h. t. n. 15.*

1865 Patet 3. Exercitorem ex quasi delicto non teneri, si damnum extra navim &c. sit datum. *L. 7. pr ff. Nautæ Caup. vid. Boehm. loc. cit.* Ratio est: quia culpa ministrorum eidem tantum imputatur, si in officio damnum dederint.

1866 Patet 4. Damnum datum per ipsum exercitorem aut esse furtum, aut damnum injuriâ datum. *Manz. eod. n. 16.* Ratio est: quia eo casu adsunt veri delicti substantialia requisita.

1867 Patet 5. Poenam hujus dam-

ni de jure Romano esse duplum, licet hodie sit arbitraria. *Struv. h. t. th. 116.* Ratio est: tum ut viatoribus publica securitas præstetur, tum quia poenæ privatae hodie cessant.

COROLLARIA

De damno in navi &c. dato.

1um: Nauta ad damnum rerum receptarum, licet in navim nondum illatarum, sed in littore relictarum tenetur. Ratio: quia periculum rerum receptarum ad nautam pertinet.

2dum: Cistâ clausâ, & sig. natâ cauponi traditâ, & apertâ restitutâ, dolus ejus præsumitur. 1868

3tium: Si de certa persona domestica non constat, cujus culpâ incendium ortum sit, patet. non tenetur. 1870

4tum: Si constat, & culpa circa officium admittitur, ea in patrem redundat. 1871

5tum: Actione de recepto nauta, caupo, aut stabularius obligatur ex facto omnium, etiam vectorum, & viatorum, hospitem. 1872

6tum:

1873 6tum: Secus est de actione in factum ex quasi delicto juxta dicta, quæ non competit nisi ex facto eorum, quorum operâ nauta, caupo, aut stabularius utuntur.

1874 7mum: Si nauta &c. protestatus fuerit, se damnum non præstaturum, ad refectionem non tenebitur.

8vum: Hodie magistros postularum, & aurigas ordinarios quoque ex quasi delicto teneri. *Strick. de Action. forens. in vestig. sect. n. 9. s. 35.* Ratio est: quia etiam his culpa ministrorum ut quasi delictum ob securitatem publicam imputatur.

